

SANOAT KORXONALARIDA ISHLAB CHIQARISHNING EKOLOGIK SAMARADORLIGINI BAHOLOVCHI INTEGRAL KO'RSATKICHLAR TIZIMINI ISHLAB CHIQISH

Abdullayev Elyorbek Odiljon o'g'li

Islom Karimov nomidagi
Toshkent davlat texnika universiteti
Qo'qon filialining Pop tumanida joylashgan
quyosh fotoelektrostansiyasi boshlig'i
E-mail: sirmakel@gmail.com

Annotatsiya

Mazkur tadqiqotda sanoat korxonalarida ishlab chiqarishning ekologik samaradorligini baholovchi integral ko'rsatkichlar tizimi ishlab chiqildi. Tadqiqot davomida eko-samaradorlik konsepsiyasi, ISO 14045 standarti va kompozit ko'rsatkichlarni qurish metodologiyasi asos qilib olindi. Taklif etilgan tizim resurs samaradorligi, emissiya va chiqindi yuki hamda iqtisodiy-ekologik qiymat bloklarini qamrab oldi. Ko'rsatkichlarni yagona o'lchovga keltirish uchun normallashtirish, vaznlash va chiziqli agregatsiya usullari qo'llanildi. Natijalar integral baholash korxonalarining ekologik holatini qiyoslash, zaif yo'nalishlarni aniqlash va boshqaruv qarorlarini asoslashda samarali vosita bo'lganini ko'rsatdi. Tadqiqot sanoat korxonalarida resurs tejamkorligi, yashil investitsiyalar va barqaror ishlab chiqarishni rivojlantirish bo'yicha amaliy tavsiyalar berdi.

Kalit so'zlar: ekologik samaradorlik, integral ko'rsatkich, sanoat korxonasi, resurs samaradorligi, emissiya, chiqindilar, ISO 14045, kompozit indeks, yashil investitsiya.

Аннотация

В исследовании была разработана система интегральных показателей для оценки экологической эффективности производства на промышленных предприятиях. В работе были использованы концепция экоэффективности, стандарт ISO 14045 и методология построения композитных показателей. Предложенная система включала блоки ресурсной эффективности, эмиссионной и отходной нагрузки, а также экономико-экологической ценности. Для приведения показателей к единой измерительной основе были применены методы нормализации, взвешивания и линейной агрегации. Полученные результаты показали, что интегральная оценка стала эффективным инструментом для сравнения экологического состояния предприятий, выявления слабых направлений и обоснования управленческих решений. Исследование сформировало практические рекомендации по развитию ресурсосбережения, зелёных инвестиций и устойчивого производства на промышленных предприятиях.

Ключевые слова: экологическая эффективность, интегральный показатель, промышленное предприятие, ресурсная эффективность, эмиссия, отходы, ISO 14045, композитный индекс, зелёные инвестиции.

Abstract

This study developed a system of integral indicators for assessing the environmental efficiency of production in industrial enterprises. The research was based on the concept of eco-efficiency, the ISO 14045 standard, and the methodology for constructing composite indicators. The proposed system included resource efficiency, emissions and waste load, and economic-environmental value blocks. Normalization, weighting, and linear aggregation methods were applied to transform different indicators into a single comparable measure. The findings showed that integral assessment served as an effective tool for comparing the environmental performance of enterprises, identifying weak areas, and supporting management decisions. The study provided practical recommendations for improving resource efficiency, promoting green investments, and developing sustainable production practices in industrial enterprises.

Keywords: environmental efficiency, integral indicator, industrial enterprise, resource efficiency, emissions, waste, ISO 14045, composite index, green investment.

KIRISH

Sanoat ishlab chiqarishi milliy iqtisodiyotning qo‘shilgan qiymat yaratuvchi asosiy bo‘g‘inlaridan biri bo‘lib qolmoqda, ammo uning rivojlanishi tabiiy resurslardan foydalanish va atrof-muhitga ko‘rsatiladigan ta‘sir bilan chambarchas bog‘liq. Korxonalar faoliyatining iqtisodiy natijasini ekologik yuk bilan o‘zaro bog‘lab baholash zaruriyati eko-samaradorlik tushunchasining shakllanishiga olib keldi. Ushbu yondashuv mahsulot va xizmatlarning iqtisodiy qiymatini ularning ishlab chiqarish jarayonida vujudga keladigan atrof-muhit ta‘siriga nisbatan o‘lchashga asoslanadi [1].

Eko-samaradorlikni amaliyotga joriy etishda korxonalar ko‘plab bir-biriga o‘xshamaydigan ko‘rsatkichlar bilan ish ko‘rishadi: energiya va material sarfi, suv iste‘moli, atmosfera chiqindilari, qattiq va suyuq chiqindilar hajmi, qo‘shilgan qiymat va boshqalar. Bu ko‘rsatkichlarning har biri faoliyatning ayrim qirralarini aks ettiradi, biroq yagona o‘lchamga keltirilmagani sababli yaxlit baho berish murakkablashadi. Turli o‘lchov birliklariga ega bo‘lgan ko‘rsatkichlarni bitta integral qiymatga jamlash boshqaruv qarorlarini soddalashtiradi va korxonalararo qiyoslashga imkon yaratadi [5].

Xalqaro miqyosda eko-samaradorlikni baholash ISO 14045 standarti orqali tartibga solingan bo‘lib, u mahsulot tizimining hayotiy sikli davomida atrof-muhit ta‘sirini uning qiymatiga nisbatan o‘lchash tamoyillari, talablari va ko‘rsatmalarini belgilaydi [4]. Standart eko-samaradorlikni baholashni hayotiy siklni baholash metodologiyasi bilan uyg‘unlashtiradi va natijalarning shaffofligi hamda ilmiy asoslanganligiga ustuvor ahamiyat beradi.

Maqolaning maqsadi - sanoat korxonalarida ishlab chiqarishning ekologik samaradorligini yaxlit baholovchi integral ko‘rsatkichlar tizimini metodologik jihatdan asoslangan tarzda ishlab chiqishdan iborat. Bunda eko-samaradorlik konsepsiyasi, xalqaro standart talablari va kompozit ko‘rsatkichlarni qurishning zamonaviy uslublari yagona mantiqiy tuzilmaga birlashtiriladi.

ADABIYOTLAR SHARHI

Eko-samaradorlik atamasi 1990-yilda Schaltegger va Sturm tomonidan ilmiy muomalaga kiritilgan, 1992-yilda esa Barqaror rivojlanish bo'yicha jahon biznes kengashi ushbu tushunchani sanoat doirasida keng targ'ib qildi. Konsepsiyaning mohiyati kam resurs sarflagan holda ko'proq qiymat yaratish va atrof-muhitga ta'sirni hayotiy sikl davomida kamaytirishga qaratilgan [2]. Tushuncha asosan nisbat ko'rinishida ifodalanadi: mahsulot yoki xizmat qiymatining atrof-muhit ta'siriga bo'lgan munosabati eko-samaradorlik darajasini belgilaydi [3].

Korxonalar va tarmoqlar darajasidagi baholashda nisbat ko'rsatkichlari resurs sarfi va chiqindi oqimi bilan bog'lanadi, qiymat omili esa sotuv tushumi yoki ishlab chiqarish hajmi kabi ko'rsatkichlar orqali aks ettiriladi [3]. Eko-samaradorlikni miqdoriy baholashning amaliy uslublari orasida hayotiy siklni baholashga asoslangan yondashuvlar alohida o'rin tutadi va ular ISO 14045 talablari bilan muvofiqlashtiriladi [6].

Sanoat tizimlari uchun ko'rsatkichlarni yagona indeksga jamlash yo'nalishida sezilarli tajriba to'plangan. Po'lat sanoati uchun ishlab chiqilgan kompozit barqarorlik ko'rsatkichi iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik o'lchovlarni birlashtirib, korxonalar faoliyatini yaxlit baholash imkonini bergan [7]. Sanoatda kompozit barqarorlik indeksini qo'llash bo'yicha keyingi tadqiqotlar ko'rsatkichlarni tanlash, vaznlarni aniqlash va natijalarning ishonchligini tekshirish masalalarini chuqurlashtirdi [8]. Ishlab chiqarish tashkilotlari uchun yaratilgan indeksga asoslangan baholash tizimlari uchlik mezon yondashuvini hayotiy sikl bosqichlari bilan bog'ladi [9], ishlab chiqarish tarmog'i uchun ishlab chiqilgan barqarorlik indeksi esa resurs iste'moli, atrof-muhit ta'siri va ishlab chiqarish unumdorligini yagona o'lchovga keltirdi [10].

Metodologik jihatdan eng mukammal asos kompozit ko'rsatkichlarni qurish bo'yicha OECD qo'llanmasida bayon etilgan. Unda nazariy asosni shakllantirishdan tortib ko'rsatkichlarni tanlash, normallashtirish, vaznlash, agregatsiya va natijalarni izohlashgacha bo'lgan izchil bosqichlar tavsiflanadi; har bir bosqichdagi tanlov keyingi bosqichlar sifatiga ta'sir qilishi alohida ta'kidlanadi [5]. Makro darajadagi yirik misol sifatida Yel va Kolumbiya universitetlari tayyorlaydigan Ekologik samaradorlik indeksini keltirish mumkin, u 58 ta ko'rsatkichni 11 ta toifaga jamlab, 180 davlatni ekologik holati bo'yicha qiyoslaydi [11].

To'plangan tajriba shuni namoyon etadiki, ko'rsatkichlarni jamlash uslublari yetarlicha ishlab chiqilgan, biroq korxonalar darajasida resurs samaradorligi, emissiya yuki va iqtisodiy-ekologik qiymatni bir vaqtning o'zida qamrab oladigan, metodologik intizomga rioya qiluvchi integral tizimga ehtiyoj saqlanib qolmoqda. Maqolada aynan shu yo'nalishdagi tizim taklif etiladi.

METODOLOGIYA

Taklif etilayotgan integral ekologik samaradorlik ko'rsatkichi (IESK) korxonalar faoliyatini uchta asosiy blok bo'yicha tavsiflaydi. Birinchi blok - resurs samaradorligi bo'lib, u material-sig'imi, energiya-sig'imi, suv sarfi hamda resurslarni qayta ishlatish ulushini qamrab oladi. Ikkinchi blok - emissiya va chiqindi yuki bo'lib, karbonat angidrid emissiyasi, atmosfera chiqindilari, qattiq chiqindilar va oqova suv yukini

o‘zida mujassamlashtiradi. Uchinchi blok - iqtisodiy-ekologik qiymat bo‘lib, qo‘shilgan qiymat, ekologik xarajatlar ulushi, yashil investitsiyalar va ekologik toza mahsulot ulushini hisobga oladi. Mazkur tuzilma eko-samaradorlikning iqtisodiy qiymat yaratish va atrof-muhitga ta’sir o‘rtasidagi nisbat sifatidagi mohiyatiga mos keladi [1].

Ko‘rsatkichlarni tanlash jarayoni uchta asosiy mezonga tayanadi: nazariy asoslanganlik, o‘lchanuvchanlik va ma’lumotlarning mavjudligi. Har bir ko‘rsatkich tegishli blokning mazmunini to‘liq aks ettirishi hamda korxonalar hisobotlari yoki rasmiy statistika manbalari asosida aniqlanishi lozim [5]. Ushbu yondashuv natijalarning shaffofligini ta’minlaydi va integral ko‘rsatkichni uning tarkibiy elementlari kesimida tahlil qilish imkonini beradi.

Turli o‘lchov birliklarida ifodalangan ko‘rsatkichlarni o‘zaro qiyoslanadigan ko‘rinishga keltirish maqsadida min–max normallashtirish usuli qo‘llaniladi. Foydali yo‘nalishdagi, ya’ni qiymati ortishi bilan samaradorlik darajasi oshadigan ko‘rsatkichlar uchun normallashtirilgan qiymat quyidagi formula asosida aniqlanadi:

$$I_i^n = \frac{x_i - x_{\min}}{x_{\max} - x_{\min}}$$

Zararli yo‘nalishdagi, ya’ni qiymati kamayishi bilan samaradorlik darajasi ortadigan ko‘rsatkichlar (masalan, emissiyalar yoki chiqindilar hajmi) uchun normallashtirish teskari shaklda amalga oshiriladi:

$$I_i^n = \frac{x_{\max} - x_i}{x_{\max} - x_{\min}}$$

Natijada barcha ko‘rsatkichlar $[0; 1]$ oralig‘iga keltiriladi va qiymatning 1 ga yaqinlashishi yuqori samaradorlik darajasini anglatadi.

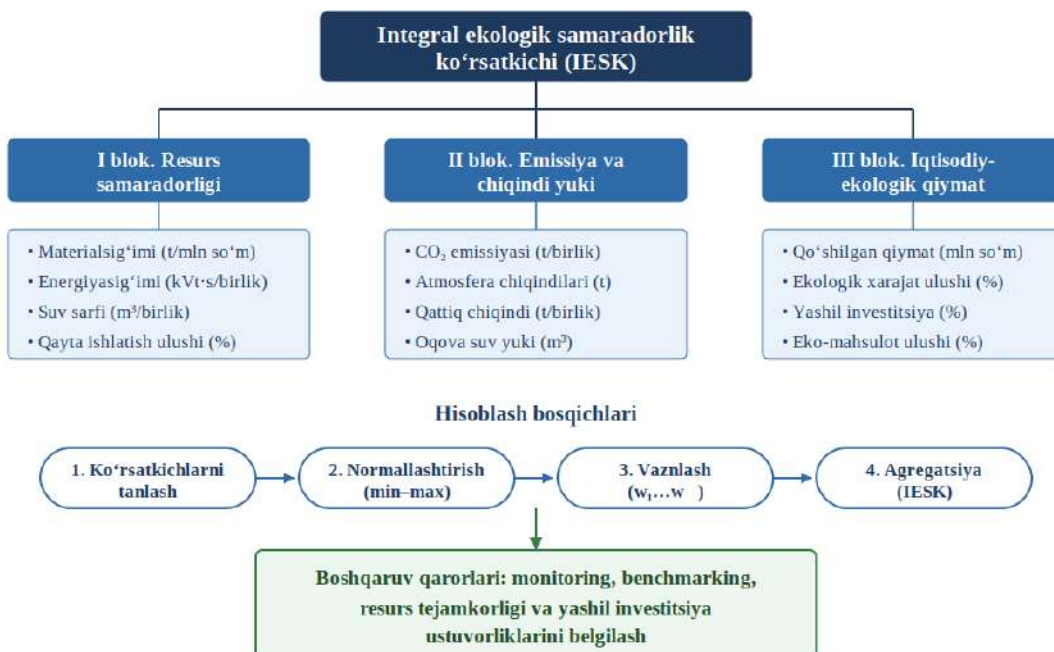
Keyingi bosqichda ko‘rsatkichlarga vazn koeffitsiyentlari belgilanadi. Dastlabki tahlil uchun har bir blok va uning tarkibidagi ko‘rsatkichlarga teng vazn berish maqsadga muvofiq hisoblanadi, chunki bunday yondashuv alohida ko‘rsatkichlarning ahamiyatini oldindan asossiz ravishda ortiqcha baholashning oldini oladi. Shu bilan birga, keyingi bosqichlarda vazn koeffitsiyentlari ekspert baholari yoki statistik usullar asosida aniqlashtirilishi mumkin [5].

Yakuniy bosqichda normallashtirilgan ko‘rsatkichlar chiziqli agregatsiya usuli yordamida yagona integral qiymatga birlashtiriladi. Integral ekologik samaradorlik ko‘rsatkichi quyidagi ko‘rinishda ifodalanadi:

$$IESK = \sum(w_i \cdot I_i^n), \sum w_i = 1$$

bu yerda w_i - i-ko‘rsatkichning vazni, I_i^n esa uning normallashtirilgan qiymatini anglatadi.

IESK qiymati 1 ga qanchalik yaqin bo‘lsa, korxonaning ekologik samaradorligi shunchalik yuqori deb baholanadi. Mazkur tizim hayotiy siklni qamrab oluvchi yondashuvga muvofiq shakllantirilgan bo‘lib, ISO 14045 standarti talablari bilan uyg‘unlikni ta’minlaydi hamda natijalarni xalqaro amaliyot ko‘rsatkichlari bilan qiyoslash imkoniyatini saqlab qoladi [4]. Tizimning tuzilishi va hisoblash bosqichlari 1-rasmda umumlashtirilgan holda keltirilgan.

1-rasm. Integral ekologik samaradorlik ko'rsatkichlari tizimining tuzilmasi va hisoblash bosqichlari¹

TAHLIL VA NATIJALAR

Taklif etilgan tizimning amaliy salohiyatini namoyish etish uchun integral baholash mantig'i makro darajadagi haqiqiy ma'lumotlar misolida ko'rib chiqildi. Korxonada darajasidagi integral ko'rsatkich kompozit indeks tuzilishi jihatidan davlatlarni ekologik holati bo'yicha qiyoslovchi Ekologik samaradorlik indeksi bilan o'xshash mantiqqa ega: ikkalasi ham ko'plab ko'rsatkichni normallashtirish, vaznlash va agregatsiya orqali yagona qiymatga jamlaydi [11]. 2024-yilgi indeks 58 ta ko'rsatkichni 11 ta toifaga birlashtirib hisoblangan [12].

1-jadvalda O'zbekiston bilan birga O'rta Osiyo davlatlari hamda yetakchi Yevropa mamlakatlarining 2024-yilgi indeks ballari va o'n yillik o'zgarish dinamikasi keltirilgan. Bu qiyoslash integral ko'rsatkich qanday qilib mintaqaviy o'rinni belgilash va rivojlanish yo'nalishini aniqlashga xizmat qilishini ko'rsatadi.

1-jadval

O'rta Osiyo va yetakchi Yevropa davlatlari bo'yicha Ekologik samaradorlik indeksi 2024-yil²

Davlatlar	Ekologik samaradorlik indeksi	Farq
Estoniya	75,7	17,6
Germaniya	74,5	4,6
Qozog'iston	47,8	5,5
Qirg'iziston	42,8	13,7
O'zbekiston	42,6	-0,5
Turkmaniston	40,6	4,9
Tojikiston	32,3	4,9

¹ Manba: WBCSD eko-samaradorlik konsepsiyasi [1], ISO 14045 [4] va OECD kompozit ko'rsatkichlar metodologiyasi [5] asosida muallif tomonidan tuzilgan.

² Manba: 2024 Environmental Performance Index ma'lumotlari asosida tuzilgan [11]; [12].

1-jadval ma'lumotlariga ko'ra, O'zbekiston 2024-yilda 42,6 ball bilan O'rta Osiyo mamlakatlari orasida o'rta o'rinni egalladi: u Qozog'iston va Qirg'izistondan bir oz orqada, Turkmaniston va Tojikistondan esa oldinda joylashdi [11]. Yetakchi Yevropa davlatlari - Estoniya va Germaniya - mos ravishda 75,7 va 74,5 ball bilan eng yuqori darajalarni qayd etib, mintaqalararo farqning ko'lamini ko'rsatdi [11]. Bunday farq O'zbekiston uchun aniq o'sish maydoni mavjudligini bildiradi va integral ko'rsatkichni korxonada darajasida joriy etish bu salohiyatni amalga oshirishga xizmat qilishini asoslaydi.

Integral yondashuvning asosiy ustunligi shundaki, u yagona umumiy bahodan tashqari, qaysi blok natijaga qanchalik hissa qo'shayotganini ham ko'rsatadi. Kompozit ko'rsatkichni tarkibiy qismlariga ajratib tahlil qilish korxonaga eng zaif yo'nalishni - masalan, yuqori energiya-sig'imi yoki katta chiqindi yukini - aniqlash va resurslarni aynan o'sha yo'nalishga yo'naltirish imkonini beradi [5]. Min-max normallashtirish tufayli har xil o'lchov birliklaridagi ko'rsatkichlar qiyoslanadigan ko'rinishga keladi, vaznlarni shaffof belgilash esa natijaning izohlanuvchanligini ta'minlaydi [7].

O'zbekistonning ko'rsatkichi o'n yillik kesimda barqaror saqlanib turgani, ya'ni keskin pasaymagani [11], mamlakatda olib borilayotgan ekologiya va resurs tejamkorligi yo'nalishidagi islohotlar uchun mustahkam tayanch nuqtasi vazifasini o'taydi. Korxonada darajasida integral ko'rsatkichni davriy ravishda hisoblab borish faoliyatdagi ijobiy siljishlarni vaqtida qayd etish va eng yaxshi amaliyotlarni boshqa korxonalarga tarqatish uchun qulay vositadir [8]. Taqdim etilgan tizim O'zbekiston sanoatining barqaror rivojlanishiga, resurs unumdorligini oshirishga va ekologik toza ishlab chiqarish ulushini kengaytirishga real hissa qo'shadigan amaliy quroldir.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Maqola doirasida sanoat korxonalarida ishlab chiqarishning ekologik samaradorligini baholovchi integral ko'rsatkichlar tizimi ishlab chiqildi. Tizim ekosamaradorlik konsepsiyasi [1], ISO 14045 standarti [4] va kompozit ko'rsatkichlarni qurish bo'yicha OECD metodologiyasi [5] negizida shakllantirildi hamda resurs samaradorligi, emissiya va chiqindi yuki, iqtisodiy-ekologik qiymat bloklarini yagona o'lchovga keltirdi. Normallashtirish, vaznlash va chiziqli agregatsiya bosqichlari aniq matematik ifodalar bilan asoslandi, davlatlararo qiyoslash esa yondashuvning amaliy yaroqliligini tasdiqladi [11].

O'tkazilgan ishning natijalari asosida quyidagi takliflar shakllantirildi:

- 1) korxonalarda ekologik samaradorlikni baholashda uch blokli integral ko'rsatkichni qabul qilish va uni hisobot tizimining doimiy elementiga aylantirish;
- 2) ko'rsatkichlarni tanlashda nazariy asoslilik, o'lchanuvchanlik va ma'lumotning rasmiy manbadan olinishi mezonlariga qat'iy rioya qilish [5];
- 3) normallashtirish va vaznlash usullarini shaffof hujjatlashtirib, integral ko'rsatkichni tarkibiy qismlarga ajratib tahlil qilish imkonini saqlash [7];
- 4) tizimni ISO 14045 talablariga muvofiqlashtirib, natijalarni xalqaro amaliyot bilan qiyoslash imkoniyatini ta'minlash [4];

5) korxonada darajasidagi integral ko'rsatkichni davriy ravishda hisoblab, eng yaxshi amaliyotlarni tarqatish va yashil investitsiya ustuvorliklarini belgilash [8].

Taklif etilgan integral ko'rsatkichlar tizimi sanoat korxonalariga ekologik samaradorlikni izchil o'lchash, boshqaruv qarorlarini dalillarga asoslash va barqaror rivojlanish yo'nalishidagi yutuqlarni aniq qayd etish imkonini beradi. Tizim resurs tejamkorligini rag'batlantirish va mintaqaviy raqobatbardoshlikni oshirishga xizmat qiluvchi istiqbolli vositadir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. World Business Council for Sustainable Development. Eco-efficiency Learning Module. Geneva: WBCSD, 2006. - 231 p. URL: <https://docs.wbcsd.org/2006/08/EfficiencyLearningModule.pdf>
2. Eco-efficiency. Encyclopedia. MDPI / encyclopedia.pub, 2021. URL: <https://encyclopedia.pub/entry/16625>
3. Eco-Efficiency. ScienceDirect Topics, Engineering. Elsevier. URL: <https://www.sciencedirect.com/topics/engineering/eco-efficiency>
4. ISO 14045:2012. Environmental management - Eco-efficiency assessment of product systems - Principles, requirements and guidelines. Geneva: ISO, 2012. URL: <https://www.iso.org/standard/43262.html>
5. OECD, European Union, EC-JRC. Handbook on Constructing Composite Indicators: Methodology and User Guide. Paris: OECD Publishing, 2008. - 162 p. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2008/08/handbook-on-constructing-composite-indicators-methodology-and-user-guide_g1gh9301/9789264043466-en.pdf
6. Massari S., Miglietta P.P. Eco-efficiency. In: Encyclopedia of Sustainability in Higher Education. Springer, 2019. URL: <https://core.ac.uk/download/521181394.pdf>
7. Singh R.K., Murty H.R., Gupta S.K., Dikshit A.K. Development of composite sustainability performance index for steel industry. Ecological Indicators, 2007, Vol. 7(3), pp. 565-588. URL: https://www.researchgate.net/publication/222567616_Development_of_composite_sustainability_performance_index_for_steel_industry
8. Sustainability performance evaluation in industry by composite sustainability index. Clean Technologies and Environmental Policy, 2012, Vol. 15, pp. 1-13. URL: <https://link.springer.com/article/10.1007/s10098-012-0454-9>
9. An index-based sustainability assessment framework for manufacturing organizations. Procedia Manufacturing / ScienceDirect, 2021. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2212827120314529>
10. Sustainability index development for manufacturing industry. Sustainable Materials and Technologies / ScienceDirect, 2017. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S2213138817300450>
11. Block S., Emerson J.W., Esty D.C. et al. 2024 Environmental Performance Index. New Haven: Yale Center for Environmental Law & Policy, 2024. URL: <https://epi.yale.edu/downloads/2024-epi-report-20250106.pdf>

12. 2024 Environmental Performance Index - Results and country scores. Yale University & Columbia University, 2024. URL: <https://epi.yale.edu/measure/2024/epi>
13. Eco-Efficiency Analysis for Companies. iPoint-systems, 2025. URL: <https://go.ipoint-systems.com/blog/eco-efficiency-analysis>

Marketing

ilmiy, amaliy va ommabop jurnali

Muharrir:

Ingliz tili muharriri:

Rus tili muharriri:

Musahhih:

Sahifalovchi va dizaynerlar:

Xakimov Ziyodulla Axmadovich

Tursunov Boburjon Ortiqmirzayevich

Kaxramonov Xurshidjon Shuxrat o'g'li

Karimova Shirin Zoxid qizi

Sadikov Shoxrux Shuxratovich

Abidjonov Nodirbek Odijon o'g'li

2026-yil, may, 5-son

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar mas'ul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelavermasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga murojaat qilish mumkin. Ilmiy maqola, ommabop maqola, reklama, hikoya va boshqa ilmiy-ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

Elektron pochta:

info@marketingjournal.uz

Bot:

[@marketingjournalbot](https://t.me/@marketingjournalbot)

Tel.:

+998977838464, +998939266610

Jurnalning rasmiy sayti: <https://marketingjournal.uz>

Marketing jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi **Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2024-yil 04-oktabrdagi 332/5 sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan

"Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnali 2024-yil 15-martdan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **C-5669517** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan. **Litsenziya raqami: №240874**

"Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnalining xalqaro darajasi: **9710**. GOCT 7.56-2002 "Seriya nashrlarning xalqaro standart raqamlanishi" davlatlataro standartlari talablari. **Berilgan ISSN tartib raqami: 3060-4621**